

Marosi Ernő

BLY ÉS AZ MTA

Aki nem kapott/kap Bly szignatúrájú cédulákat vagy e-maileket, nem tudhatja, hogy ezt az aláírást Bardoly István használja, de azt sem, hogy mit vesztett. Az ilyennel pedig nehéz lesz megértetni, miről és kiről van szó. Könyvtárosként működött az Intézetben 1983-tól 1995-ig, ebből 1989–1995 között a Magyar Művészek Lexikona Gyűjtemény vezetője is volt. Az MTA Művészettörténeti Kutató Csoportjának (1969–1990), majd Kutatóintézetének (1991–) munkaviszonyban foglalkoztatott dolgozói című, az Intézet 40 éves fennállása alkalmából kiadott (*Ars Hungarica* 32/1, 2011) elaborátumból, amelyben alighanem az Úri utcában ez időben megfordult járókelők is szerepelnek, az 1 egész soros és még 16 betűhelyet elfoglaló, róla szóló szövegből ennyit lehet megtudni – hozzá kell tenni: az intézeti könyvtárban megfordult, azt *sine curának* vagy megszegényítő büntetésnek tekintő összesen 11 személy közül az egyetlen hivatásos (és hivatásszerető) könyvtáros.

Könyvtáros végzettségét, amely hosszú ideig nem számított felsőfokúnak, a szombathelyi főiskolán szerezte. 1983-ban 28 éves, derék, katonaviselt, udvarias és tevékeny, jó hírű, az Országos Műemléki Felügyelőség könyvtárából már jól ismert fiatalemberként sikerült elcsábítani az akkori Kutató Csoportba. Már nem emlékszem, milyen műemlékes konfliktus (akkoriban még nem volt szokás, hogy minden balhé során az intézményt is átnevezték) hatására sikerült a jó fogás, amelyet csendben úgy nyugtáztunk, hogy végre jó kezekbe került ez a gyűjtemény, amelyről tudtuk és ma is hisszük, hogy az Intézet legfontosabb tudományos része és bázisa. Benne akkoriban Fülep Lajos könyvgyűjteménye és Kampis Antal páratlan, egy egész generáció összefogásával felépített *hungarica*-gyűjteménye volt a legértékesebb. Bardoly megérkezésével, az OMF-beli tapasztalatai alapján is úgy éreztük, hogy – végre – megoldódott a megbízható kezelés, a magyar vonatkozású (művészettörténeti és vonatkozó segéd- és rokon tudományi) irodalom tervszerű gyűjtése, valamint a legfontosabb, általában a rokon könyvtárakból hiányzó szekundér könyvanyag értelmes beszerzése.

Hamarosan partnerünk és inspirátorunk is lett. 1983-ban, érkezésekor éppen *A magyarországi művészet története 2.: Magyarországi művészet 1300–1470 körül* című kötetén dolgoztunk Beke Lászlóval. Kéziratok sokaságát kellett kötetébe tákolnunk, adataikat ellenőriznünk, egységes bibliográfiát kialakítanunk (és részben pótolnunk). Az új könyvtáros az estig tartó, az igazgatóhelyettesi szoba tárgyalóasztala körül a segédszerkesztővel, Beke Lászlóval folyó filologizálásba önként és érdeklődve bekapcsolódott, a könyvtárban ügyeletet tartott, és alig maradt kérdés, amit (akkor még számítógép sem volt!) fél órán belül ne tisztázott volna (kérdések: x évben tartott előadás $x+1$ -ben megjelent folyóirat közleménye és az $x+2$ -ben önálló kötetben kiadott különnyomat viszonya, XY nevének eredeti formája illetve helyes-

írása, helynevek különböző nyelvű változatainak azonosítása). A dicső szerkesztőség aztán rendszerint a Behrámba vonult sörözni, hogy leöblítve a kézirat porát, mindenki hazamenjen – a maga dolgára. Mindez remek alkalom volt arra is, hogy megismerjük az új kollégát, egy információs hivatali megszégyenítő információéhségével, fantasztikus történelmi és lexikális tájékozottságával, történelmi *adabei* indiszkréciós szenvedélyével. Ő szoktatott rá az emlékirodalom élvezetére (az 1980-as években e titokzatos műfaj főleg a vk szds., őrn. stb rövidítéseket használó történelmi szereplők és kárvallottak tanúvallomásaival kezdődött). Nála kíváncsibb – és a kíváncsisága révén megismert adatokat jobban kombináló – embert én addig nem láttam – azóta sem, különösen mióta rászokott kutatásainak publikálására. Akkor, az Intézetben még csak bibliográfiákat (a magyar művészettörténelmi irodalom publikációinak éves bibliográfiái egykor már úgy látszott, behozták azt az elmara-dást, amelynek következtében elvesztették értelmüket és csak utólagos regisztrációként működtek) és repertóriumokat publikált. Mindenesetre, amikor az intézet (1990-ben még Kutató Csoport) deklarálta Intézet is lett (s deklarátlanul szinte egészen támogatás nélkül maradt), Pista jelenlétében és szakértelmében láttam ennek a rangemelésnek legfőbb támaszát.

Az idilli időszak azonban hamar véget ért – és nemcsak a rendszerváltás vagy a piacgazdaság kialakulása miatt. Pista felesége, Maros Donka (Szilvia), aki csak 1991-ben lépett be az Intézetbe, súlyos betegségben 1994-ben meghalt, két gyermek gondjait is hátrahagyva Bardoly Istvánra. Fizetésemelésre lett volna szükség. Az Akadémia azonban ragaszkodott az egyetemi diplomához, a tényleges munkát és annak minőségét nem lehetett figyelembe venni egy átsorolásnál. Maradt a mindig is figyelemmel kísért műemlékvédelem, amelynek hivatalába visszatért, s hamarosan a könyvtárosi egyetemi végzettséget is megszerezte – forrásaim szerint úgy, hogy hamarosan az egyetemi kurzus gyakorlatainak vezetését órá bízta. Bardoly ekkor kezdett intézménnyé válni – mindig is folytatva az Intézetben megkezdett munkáit, előzékenyen és megértéssel figyelve kollégáinak munkáját, felhívva a figyelmet egy-egy adatra, időben juttatva alkalmas másolatokat, könyvcímeket stb.

Bardoly jó és figyelmes barát, barátsága kitüntetés, és meg is éri. Akit barátjaként kezel, annak jó dolga van, mert ez a barátság szerencsét hoz: legalábbis filológiai dolgokban.

Tanúsíthatom, akárcsak más kollégáim: Tímár Árpád, Beke László, Galavics Géza, de bizonyára Dávid Ferenc, Markója Csilla is – s az elhunytak közül Kovács Éva, Szabó Júlia – hogy csak az Intézet körében maradjak. Ki hinné, hogy már hatvan éves? Áldja meg, éltesse sokáig a magyarok Istene!

Bardoly István a Várban, a Táncsics utcából jövet, az Országház utcába menet, 2011